

Täysistunto

Torstai 16.10.2025 klo 16.00—19.06

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Puisto esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

18.03 Elinkeinoministeri Sakari Puisto (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänäkin käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta. Uudistuksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus: ”Hallitus toteuttaa huoltovarmuuslainsäädännön kokonaistarkastelun tulevalla vaalikaudella sääntelyn ajantasaistamiseksi.”

Huoltovarmuussääntelyn ajantasaistamista on ehdotettu myös ensimmäisessä parlamentaarisesti valmistellussa huoltovarmuusselonteossa, jonka eduskunta hyväksyi huomautuksista maaliskuussa 2023. Voimassa oleva huoltovarmuuslaki on säädetty vuonna 1992, eikä se vastaa enää turvallisuus- ja toimintaympäristön muutoksia. Turvallisuus- ja uhkaympäristö on muuttunut äkillisesti ja pitkäkestoisesti. Vuonna 2000 on lisäksi tullut voimaan uusi perustuslaki. Perustuslakisääntely on merkittävästi muuttunut muun muassa sen osalta, mistä asioista on säädettävä lailla ja mistä taas voidaan säätää asetuksen tasolla. Perustuslakiin ei myöskään aikaisemmin sisältynyt sääntelyä valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista eikä sääntelyä julkisesta vallasta ja julkisen vallan käytöstä. Uudistuksen tavoitteena onkin ajantasaistaa huoltovarmuuslaki vastaamaan muuttuneen perustuslain ja toiminta- ja uhkaympäristön tarpeita sekä Huoltovarmuuskeskuksen toimintaan kohdistuvia odotuksia.

Huoltovarmuus on osa kokonaisturvallisuutta ja kaikkien yhteinen asia. Esityksen mukaan jokainen ministeriö vastaisi edelleen huoltovarmuudesta omalla toimialallaan. Huoltovarmuuden kehittämisen yhteensovittaminen kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle. Suomalaisen huoltovarmuusmallin vahvuus on viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyö. Yhteistyön kannalta keskeiset sektorit, poolit sekä Huoltovarmuusneuvos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

to jatkaisivat huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeää yhteistyötä sitä edelleen kehittämällä.

Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisaseman tunnistamisessa on ollut käytännössä haasteita. Myös Huoltovarmuuskeskuksen toimintakenttä on muuttunut. Huoltovarmuuskeskuksella on hallintotehtäviä, ja se käyttää merkittävääkin julkista valtaa. Henkilöstön tai sen osan henkilöstöstä, joka käyttää julkista tai merkittävää julkista valtaa, tulisi olla virkasuhteista. Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä on mietitty laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä erilaisia vaihtoehtoja Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisaseman selkeyttämiseksi, ja valmistelun pohjalta esityksessä ehdotetaan Huoltovarmuuskeskuksen muuttamista valtion laitoksesta valtion virastoksi. Huoltovarmuuskeskus voi virastomuodossa tehdä samoja tehtäviä kuin nykyisinkin. Virastomuoto selkeyttäisi myös työntekijöiden vastuukysymyksiä, koska kaikki työntekijät olisivat jatkossa virkasuhteessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi edelleen Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksesta ja valvonnasta. Yhteistyötä ja ministeriöiden mahdollisuuksia osallistua Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen kehitettäisiin perustamalla uusi poikkihallinnollinen Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä. Myös elinkeinoelämän asiantuntija osallistuisi ohjausryhmään. Vahvistamalla toimivaltaisten ministeriöiden osallistumista Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen työ- ja elinkeinoministeriön tukena varmistetaan tiedonkulku eri hallinnonaloille sekä yhteinen Huoltovarmuuskeskuksen tavoitteiden valmistelu ja niiden seuranta.

Huoltovarmuuden rahoitusratkaisun osalta keskeisenä tavoitteena on huoltovarmuuden rahoituksen riittävyyden turvaaminen sekä rahoitettavien huoltovarmuustoimien priorisoinnin ja rahoituksen avoimuuden ja läpinäkyvyyden kehittäminen. Valtion talousarvion ulkopuolisen Huoltovarmuusrahaston kantokyvyn on oltava riittävä vastaamaan nopeasti toimintaympäristön vaatimiin toimenpiteisiin ja muuttuviin haasteisiin. Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmallia uudistettaisiin siten, että viraston rahoitus tulisi valtion talousarviosta ja huoltovarmuustoimenpiteet rahoitettaisiin Huoltovarmuusrahastosta, jonne tuloutettaisiin edelleen huoltovarmuusmaksu.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 26 on ehdotettu virastona toimivalle Huoltovarmuuskeskukselle noin 24,7 miljoonan euron määrärahaa. Huoltovarmuusrahasto olisi edelleen valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Laissa määriteltäisiin, mihin huoltovarmuuteen liittyviin toimenpiteisiin Huoltovarmuusrahastosta voitaisiin varoja käyttää. Syksyn 25 budjettiriihiliinjausten mukaisesti huoltovarmuusmaksua korotettaisiin tekemällä muutoksia valtiovarainministeriön hallinnonalan sääntelyyn. Huoltovarmuusmaksun korottamista koskevien valtiovarainministeriön hallinnonalan säännösmuutosten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti nyt esitettävän lain kanssa.

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeuden tarkempi sääntely mahdollistaa tehokkaan viranomaisyhteistyön ja myös tilannekuvan koonnin jakamisen asianmukaisella tavalla. Tämän lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta pyytää ja saada virka-apua tarkoin määriteltujen tehtävien suorittamiseksi. Valtion varmuusvarastoja koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin määrittelemällä valtion varmuusvarastojen perustamisen sekä käyttöönoton menettelyt. Lakiin lisättäisiin säännökset tuotanto- ja suorituskykyvarauksista. Lisäksi turvavarastolakiin esitetään tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia. Eri ministeriöiden hallinnonaloilla on paljon huoltovarmuuteen liittyvää sääntelyä. Myös alueelliseen huoltovarmuuteen liittyvistä velvoitteista on säädetty erikseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

Tänään käsiteltävällä hallituksen esityksellä päivitetään kuitenkin keskeiseen huoltovarmuuden turvaamiseen, huoltovarmuussyhteistyöhön, huoltovarmuuden rahoittamiseen sekä materiaaliseen varautumiseen liittyvää sääntelyä. Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitus saattaa voimaan 1. päivänä huhtikuuta 2026.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan myönteisen vastaanoton eduskunnasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Sitten puhujalista. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.09 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta, kuten ministeri Puisto tässä hyvin toi esille.

Esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, mikä vastaisi paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa. Jokainen ministeriö vastaa huoltovarmuudesta nykyisinkin omalla toimialallaan. Huoltovarmuuskeskus tukee ministeriötä huoltovarmuuden ylläpidossa ja kehittämisessä. Huoltovarmuuden kehittämisen yhteensovittaminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, jonka ministeri toi myös tässä aiemmin esille.

Yhteistyötä ja ministeriöiden mahdollisuuksia osallistua Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen kehitettäisiin perustamalla poikkihallinnollinen Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä. Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmalli uudistettaisiin siten, että osa rahoituksesta tulisi valtion talousarviosta ja osa huoltovarmuusmaksusta, joka tuloutettaisiin edelleen Huoltovarmuusrahastoon. Muutosten tavoitteena on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja Huoltovarmuusrahaston riittävä rahoituksen taso.

Edelleen valtion varmuusvarastoja koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin määrittelemällä valtion varmuusvarastojen perustamisen sekä käyttöönnoton menettelyt. Lakiin lisättäisiin säännökset tuotantovarauksista ja suorituskykyvarauksista. Lisäksi turvavarastolakiin esitetään tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia. Viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyön kannalta keskeiset sektorit, poolit sekä Huoltovarmuusneuvosto jatkaisivat huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeää yhteistyötä sitä edelleen kehittäen.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuutta koskevan lainsäädännön uudistaminen on tarpeellista. Se on myös ajankohtaista muuttuneen turvallisuusympäristön sekä koronapandemian oppien seurauksena. Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä on syytä arvioida tarvetta vielä sille, onko esitystä tarvetta muuttaa asiantuntijakuulemisten perusteella.

Ehdotuksesta annettiin yhteensä 115 lausuntoa, joiden perusteella esitykseen on tehty joitain muutoksia, täsmennyksiä ja täydennyksiä. Lausunnonantajat pitivät yleisesti huoltovarmuutta koskevan lainsäädännön uudistamista tarpeellisena ja ajankohtaisena muuttuneen turvallisuusympäristön ja, kuten jo todettua, koronapandemian oppien seurauksena. Lisäksi ehdotuksen tavoitteet saivat lausunnoissa laajaa kannatusta, ja useat tahot totesivat, että esitys parantaisi varautumisen edellytyksiä ja selkeyttäisi huoltovarmuustyötä.

Pääasiallisesti lausunnonantajien kriittiset huomiot ja kehittämis ehdotukset liittyivät soveltamisalaan, liialliseen viranomaiskeskeisyyteen, eri toimielinten asemaan ja niiden välisiin suhteisiin, terminologiseen selkeyteen, ehdotuksen yhteensovittamiseen muiden keskeisten esitysten kanssa, tietojenvaihtosäännösten laveuteen, alueiden vähäiseen huomi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

ointiin, sanktiosäännöksiin ja valittujen ratkaisujen perustelujen puutteellisuuteen. Elinkeinoelämän ja kuntien lausunnoissa nostettiin esille huoli siitä, ettei niiden roolia huoltovarmuustyössä ole heidän mielestään tunnistettu riittävästi. Erityisesti elinkeinoelämän lausunnossa edellytettiin, ettei muutos heikennä nykyistä, hyväksi todettua yhteistyömenettelyä ja että elinkeinoelämän roolia tulisi korostaa esityksessä voimakkaammin. Lausunnoissa tuotiin esille myös se, että lain tulisi mahdollistaa pienten ja keski suurten yritysten paremmat osallistumismahdollisuudet huoltovarmuustyöhön. Myös kunnat, aluehallintovirastot ja järjestöt toivoivat oman asemansa ja toimialansa huomioon ottamista esityksessä. Lisäksi kasvava viranomaispainotteisuus ja siitä seuraava byrokratian lisääntyminen katsottiin useassa lausunnossa kielteiseksi, ja vaikutusten arviointia pidettiin tässä suhteessa jossain määrin puutteellisenä.

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyssä tärkeää onkin nostaa esille huoltovarmuuden alueellinen ja elinkeinoihin liittyvä ulottuvuus. Suomi tunnetaan ja Suomea pidetään perustellusti huoltovarmuuden edelläkävijänä, mutta se ei tarkoita, etteikö parannettavaakin löydy. Suomi on alueiden Suomi, ja alueiden väliset erot ovat merkittäviä niin maantieteen, elinkeinorakenteen kuin väestön suhteen. Alueellisesta huoltovarmuudesta huolehtiminen ja sen merkitys tulee nostaa hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä erityisen huomion kohteeksi. Sillä tavoin on mahdollista vahvistaa kokonaishuoltovarmuutta, jossa otetaan huomioon koko Suomi ja kaikki suomalaiset asuinpaikkaan katsomatta. Mitkään valtakunnan tason hyvätkään suunnitelmat eivät riitä, mikäli niiden alueellisesta ja koko Suomen kattavasta toteutettavuudesta ei huolehdita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

18.14 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus rakentuu kokonaisuudesta, jonka kivijalka on huoltovarmuus. Se on kykymme varmistaa, että yhteiskunnan toiminta ei pysähdy, vaikka maailma ympärillämme kuohuisi. Tämän hallituksen esitys huoltovarmuuslain uudistamiseksi on vastaus muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Elämme ajassa, jossa meidän on oltava varautuneita, valppaina ja valmiina — ajassa, jossa huoltovarmuus ei ole enää vain varautumisen yksityiskohta vaan koko yhteiskuntamme selkäranka.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on osa kokonaisturvallisuuttamme. Suomen puolustuskyvyn kannalta on erittäin tärkeää, että huolehdimme kokonaisturvallisuuden kaikista näkökulmista, erityisesti huoltovarmuudesta. Hallitus tekee nyt perusteellisen ja vastuullisen uudistuksen, jossa huoltovarmuuslaki päivitetään vastaamaan tätä aikaa. Huoltovarmuuskeskuksesta tehdään virasto, ja sen rahoitusmalli selkeytetään ja varautumista laajennetaan materiaalivarastoista myös suorituskykyyn. Tämä tarkoittaa, että yhteiskunta kykenee toimimaan myös kriisin keskellä. Me olemme valmiita alati muuttuvaan toimintaympäristöön riippumatta siitä, oliko kyse energiasta, ruuasta, tietoverkosta tai logistiikasta. Se tarkoittaa sitä, että suomalaiset voivat luottaa siihen, että kriisitilanteessakin valo syttyy, ruoka ja lääkkeet riittävät ja yhteiskunnan palvelut pelaavat.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus ei ole vain Helsingin tai Etelä-Suomen asia. Ennen kaikkea se on koko Suomen yhteinen tehtävä. Erityisesti pohjoisen Suomen rooli huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kannalta on korvaamaton. Pohjoisessa on kriittinen osa energiantuotantoamme, teollisuuttamme ja logistiikkaverkkojamme. Siksi myös huoltovarmuuden kehittämisessä on varmistettava, että investoinnit ja varautumistoimet ulottu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

vat koko maahan. Turvallinen Suomi on vahva vain silloin, kun jokainen osa maata on turvassa ja mukana.

Näistä syistä johtuen tämä uudistus on vahva viesti meiltä maailmalle. Niin nyt kuin jatkossakin Suomi varautuu, toimii ja kantaa vastuunsa. Huoltovarmuus on tärkeä osa arjen turvallisuutta, mutta se on myös tärkeä osa vahvaa kansallista tahtoamme, vahvaa tahtoa ja sisua puolustaa omaa maatamme ja turvata sen toimintaa kaikissa oloissa. Juuri tämä on oikea ja vastuullinen suunta Suomelle juuri nyt. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

18.18 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi elää ajassa, jossa varautuminen ja kriisinsietokyky ovat nousseet kansallisen turvallisuuden ydinkysymyksiksi. Olemme tottuneet pitämään perusasiat kunnossa, mutta nyt on aika lujittaa perustaa ja rakentaa yhteistyötä entistä tiiviimmin ennen kaikkea yritysten kanssa. Itsenäisyyspäivä lähestyy ja muistuttaa meitä siitä, että vapaus ja turvallisuus eivät ole koskaan olleet itsestäänselvyyksiä. Niiden eteen on tehty työtä ja uhrauksia. Juuri siksi meidän tehtävämme on varmistaa, että Suomi kestää myös tulevat koettelemukset. Viisas varautuu, ja juuri siitä tässä on kyse: miten yhteiskunta kestää kriisit ja häiriöt.

Arvoisa rouva puhemies! Maailma on muuttunut tavalla, jota kukaan ei olisi toivonut. Sota Euroopassa, kiristyneet suurvaltajännitteet ja toimitusketjujen häiriöt ovat nostaneet omavaraisuuden ja toimintakyvyn uuteen arvoon, ei vain valtion vaan koko yhteiskuntamme tasolla. Tänä ymmärrämme entistä selvemmin, että turvallisuus ja talous kulkevat samaa tietä. Siksi hallitus on toiminut.

Uusi laki kriittisen infran suojaamisesta ja häiriösietokyvyn vahvistamisesta, niin sanottu CER-laki, tuli voimaan heinäkuussa 25. Se velvoittaa elintärkeitä palveluja tuottavat toimijat varautumaan paremmin ja vahvistaa näin koko yhteiskunnan kestävyyttä. Myös maatalous ja ruoantuotanto on pidetty valtiontalouden säästöjen ulkopuolella. Se on arvovalinta. Ruoka ja energia ovat tämän maan selkäranka.

Liikennehankkeet eri puolilla maata tukevat suomalaisten arkea ja alueiden elinvoimaa. Turvallinen, toimiva, iskunkestävä Suomi ei synny vain viranomaisten pöydillä. Se rakentuu yrityksissä, työpaikoilla ja yhteisöissä. Kun teollisuuslaitokset varautuvat kouluttamalla ja varaamalla henkilökuntaa, kun yritykset suojaavat tietoverkkojaan tai lisäävät varmuusvarastoja, varavoimaa, tai tietoliikenneyhtiö harjoittelee toimintaa kyberhäiriötilanteissa, niin se on todellista kriisinkestävyyttä. Tätä työtä on tuettava tiedolla, koulutuksella ja selkeillä pelisäännöillä.

Tuoreessa TEMin selvityksessä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä todettiin aivan oikein: Yritysten on päästävä paremmin tiedon äärelle. Tiedonkulku on ollut liian hajanaista, ja monet kriittiset toimijat kokevat jäävänsä ilman ajantasaista tietoa. Yhteistyön on oltava kaksisuuntaista viranomaisilta yrityksille ja yrityksiltä takaisin viranomaisille. Siksi hallitus valmistelee parhaillaan tätä lakia varautumisen ja toimintaketjujen turvaamisesta. Nyt lausuttavina olevien lakien tarkoituksena on vahvistaa Suomen kriisinkestävyyttä ja selkeyttää Huoltovarmuuskeskuksen asemaa viranomaisena. Tämän uudistuksen ytimessä on elinkeinoelämä, jonka vapaaehtoinen yhteistyö viranomaisten kanssa on jatkossakin keskeinen osa kansallista varautumista ja järjestelmän kehittämistä. On tärkeää, että yrityksillä säilyy myös jatkossa suora mahdollisuus vaikuttaa tavoitteisiin, painopisteisiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

ja käytännön keinoihin niiden saavuttamiseksi. Suomi pärjää vain, jos julkinen ja yksityinen sektori pelaavat tässä asiassa samaan maaliin.

Samalla uudistetaan rahoitusta. Jatkossakin toimintaa tuetaan sekä valtion talousarviossa että Huoltovarmuusrahastosta. Se tuo vakautta, ennakoitavuutta ja mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun.

Huoltovarmuuskeskuksen muuttuminen virastoksi ei myöskään saa heikentää hankintatoimen ketteryyttä, koskipa se ostamista tai myymistä. On varmistettava, ettei liiallinen hankinta- tai kilpailulainsäädäntö taikka -ohjeistus rajoita toimintaa tavalla, joka heikentäisi tai hidastaisi huoltovarmuuden toteuttamista käytännössä.

Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että Suomi toimii kaikissa oloissa, että lämpö pysyy, valo palaa ja ruokaa riittää. Se on luottamusta siihen, että suomalainen yhteisö ja yrittäjä kantavat vastuunsa. Meidän vahvuutemme ei ole vain varastoissa vaan myös verkostoissa: siinä, että viranomaiset ja yritykset ja kansalaiset vetävät asiaa samaan suuntaan. Nyt on aika varmistaa, että jatkossakin tuo verkosto toimii paremmin kuin koskaan: tieto kulkee, vastuut ovat selkeät ja jokainen yritys saa tarvitsemansa tuen. Suomi kestää, kun teemme sen yhdessä, rauhassa ja harkiten. Juuri sitä tämä hallitus tekee: lujittaa perustaa, tukee yrityksiä ja rakentaa tulevaisuutta, joka kestää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, poissa. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Suomen huoltovarmuusmalli on maailmalla arvostettu ja tunnustettu. Luottamukseen ja yhteistyöhön perustuva vapaaehtoinen sitoutuminen huoltovarmuustyöhön on huoltovarmuutemme perusta. Siinä on keskeiset roolit sekä yrityksillä että kansalaisyhteiskunnalla.

Turvallisuusympäristömme on tietysti muuttunut haastavammaksi viime vuosina. Tämä asettaa huoltovarmuudellemme enemmän painetta, joten myös lainsäädäntö on tärkeää pitää kehityksessä mukana. Nykyinen lakimme on vuodelta 1992, joten se edeltää sekä EU-jäsenyyttä että vuoden 1999 perustuslain uudistusta. On siis selvää, ettei se kaikilta osin sovellu tämän hetken toimintaympäristöön.

Tässä tehdään nyt sääntelyn ajantasaistaminen, joka on enemmän kuin perusteltu. Turvallisuus on kaikkein tärkeintä, joten toimivan yhteistyön jatkuminen viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä on ehdottomasti turvattava. Huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat sanoja, joilla on erittäin painava arvo varsinkin tänä päivänä. Energia, ruuantuotanto, logistiikka, tietoverkko, niiden kestävä olemassaolo, saanti ja varmuus — se on elintärkeää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

18.26 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen huoltovarmuus on ollut vuosikymmeniä maailman kärkitasoa. Olemme tiedostaneet maantieteellisen sijaintimme, historiamme ja olleet monessa asiassa ja erityisesti varautumisessa suunnitelmallisia ja järkeviä. Tämä hallituksen esitys jatkaa tuota linjaa. Se päivittää lainsäädännön vastaamaan 2020-luvun todellisuutta, jossa uhat eivät enää tule pelkästään rajojen yli vaan myös verkkojen kautta ja toimitusketjujen solmukohdista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

Suomi on käytännössä saari. Jos Itämeren liikenne pysähtyisi, meidän kauppamme ja huoltoketjumme olisivat välittömästi koetuksella. Siksi on oikein ja välttämätöntä, että huoltovarmuuden lainsäädäntö-, hallinto- ja rahoitusmalli tuodaan tälle vuosituhannelle.

Uusi laki tekee Huoltovarmuuskeskuksesta viraston. Se selkeyttää vastuut ja tuo toiminnan lain edellyttämälle tasolle. Kun tehtävänä on turvata ruoka, energia, lääkkeitä ja logistiikka kriisitilanteissa, tarvitaan myös vahvaa viranomaisasemaa, valvontaa ja läpinäkyvyyttä. Huoltovarmuus ei kuitenkaan synny pelkistä pykälistä. Se syntyy kunnianhimoisesta teollisuuspolitiikasta, terveestä taloudesta ja toimivista markkinoista. Siksi huoltovarmuus on myös kilpailukykyteko. Jokainen investointi infraan, energiaan ja osaamiseen on samalla sijoitus Suomen kriisinsietokykyyn.

Kokoomus on johdonmukaisesti pitänyt huoltovarmuuden vahvistamista yhtenä kansallisen turvallisuuden kivijalkana. Nyt tuo työ konkretisoituu. Laki tuo selkeyttä, rahoitusmalli vakautta, ja yhteistyörakenne turvaa sen, että viranomaiset, yritykset ja järjestöt jatkavat toimintaansa yhdessä, kuten suomalaisessa huoltovarmuusmallissa on aina tehty.

Huoltovarmuus on se hetki, jolloin yhteiskuntaa mitataan. Kun kaikki muu pysähtyy, pysyykö Suomi liikkeessä? Tämän esityksen myötä vastaus on ”kyllä”. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.29 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Minulla on ollut kunnia olla jäsenenä Puolustustalouden suunnittelukunnassa, joka oli ennen Huoltovarmuusneuvostoa se elin. Olin ensin 2000—2008 Puolustustalouden suunnittelukunnassa ja sitten 2009—2016 Huoltovarmuusneuvostossa. Sen vuoksi tämä on lähellä, ja voi sanoa, että erittäin tarpeellista tätä on aika ajoin myöskin tarkastella.

Tätä huoltovarmuustyötä Suomessa on tehty vuosikymmeniä. Se on ollut hyvin arvosettua yli puoluerajojen ja minusta erittäin järkevää toimintaa. Myös tämä hallinnon kehittämis- ja ajantasaistamistyö, mikä tässä lakiesityksessä on, on ihan paikallaan, vaikka voidaan sanoa, että Suomen huoltovarmuusyhteistyö on toiminut vallan erinomaisesti. Se on tehty yhteistyössä yritysten kanssa, sitä tehdään säännöllisesti eri pooleissa, ja siinä mielessä se on ollut todella tehokasta ja edullista yhteistyötä kaikkien kannalta. Se on ollut paljon laajempaa kuin moni arvaakaan. Siellä varaudutaan erilaisiin kriiseihin. On koronakriisejä tai sotaa tai sähkökriisejä tai muita. Siellä on paljon sellaisia tilanteita, mihin varaudutaan, ja tämä on todella tärkeätä toimintaa. Puhutaan paljon energiasta, puhutaan ruoka-huollosta, puhutaan kyberturvallisuudesta. Siinä on vain pikku otanta, mitä kaikkea siellä tehdään. Paljon on sellaisia asioita, joista ei julkisuudessa hirveästi puhuta eikä tiedetä, että näihin Suomi on jo varautunut monella eri tavalla. Siinä mielessä on tämä ollut todella hyvä. Aika harva myöskään tietää, että huoltovarmuus on mukana esimerkiksi Fingridin omistuksessa yli 16 prosentilla, omistaa yhdessä Ilmarisen kanssa meidän keskeisiä polttoainehuoltoon liittyviä laivoja ja näin poispäin. Että täällä tehdään sellaisia asioita, jotka auttavat meitä tätä tekemään.

Minua itseäni tässä mietityttää ja vähän huolestuttaaakin se, että huoltovarmuusmaksu on tässä viime vuosina laskenut pikkuhiljaa, koska se aika pitkälti liittyy sähkö- ja energia-tuotteiden kautta perittävään maksuun. Nyt valtio tulee sitten mukaan siihen tukemaan sitä, että pystytään näihin erilaisiin hankkeisiin vastaamaan. Kysyisin arvon ministeri Puistolta: Miten tätä taloudellista tilannetta tässä arvioidaan tulevaisuuteen? Riittääkö tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

huoltovarmuusmaksun nykyinen kantotapa ja se, miten sitä sitten valtion toimin tuetaan, siihen, että me pystymme näitä asioita myöskin tulevaisuudessa viemään eteenpäin?

On erittäin tärkeätä, että me varustaudumme monenlaisiin kriiseihin myös tulevaisuudessa. Emme ole kriisien ulkopuolella. Meihin aina kohdistuu silloin tällöin kriisejä. Tämä varustautuminen niihin kysymyksiin pitää tehdä siviiliaikana. Sen takia tämä huoltovarmuustyö on erittäin tärkeätä, ja itseäni lämmittää, kun se on täällä päivitettävänä.

Kannatan näitä ehdotuksia, mitä tässä lakiesityksessä on. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

18.33 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri! Huoltovarmuustyö on äärimmäisen tärkeää tässä ajassa. Maailma ympärillämme on muuttunut. Venäjän hyökkäys Ukrainaan, lisääntyneet hybridiuhat ja geopoliittinen epävarmuus ovat nostaneet esiin sen, mikä on ollut jo pitkään totta, eli huoltovarmuus ei ole vain taloudellinen kysymys vaan kansallisen turvallisuuden kulmakivi. Uudet ja vahvistuneet uhat edellyttävät, että huoltovarmuuden ja varautumisen tasoa vahvistetaan. Hallitus on sitoutunut tähän työhön konkreettisilla toimilla.

Arvoisa rouva puhemies! Huoltovarmuuden kehittämisen painopisteet ovat selkeät: kriittisen infrastruktuurin suojaaminen, toimitusketjujen turvallisuus ja hajauttaminen, elintarvikehuollon ja terveydenhuollon materiaalien resurssien turvaaminen sekä energiahuollon varmistaminen puhtaan siirtymän kautta. Sotilaallisessa huoltovarmuudessa korostuu tärkeimpien suorituskykyjen operatiivisen toimintakyvyn turvaaminen. Tämä on erityisen tärkeää nyt, kun Suomi on Naton jäsen ja huomioi liittokunnan resilienssivaatimukset osana omaa kriisinkestävyyttään.

Hallitusohjelman mukaisesti laaditaan parhaillaan Suomeen ensimmäistä kansallisen turvallisuuden strategiaa. Strategia keskittyy vakaviin uhkiin, erityisesti valtiollisiin toimijoihin ja niiden toimintamuotoihin. Tämä on historiallinen askel kohti kokonaisvaltaista turvallisuuspolitiikkaa. Samalla huoltovarmuuslaki uudistetaan vastaamaan muuttunutta perustuslakia ja turvallisuusympäristöä. Huoltovarmuuskeskus muutetaan virastoksi, mikä selkeyttää vastuukysymyksiä ja mahdollistaa virkahenkilöiden määräämisen töihin myös poikkeusoloissa. Tämä on tärkeä osa kokonaisturvallisuuden vahvistamista.

Arvoisa rouva puhemies! Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän perustaminen tukee työ- ja elinkeinoministeriön ohjausta ja varmistaa, että kaikki ministeriöt osallistuvat huoltovarmuuden strategiseen suunnitteluun. Rahoitusmalli uudistetaan siten, että viraston rahoitus muodostuu sekä talousarviosta että huoltovarmuusmaksusta.

Varmuusvarastointia koskevaa sääntelyä kehitetään. Valtioneuvosto päättää varmuusvarastojen käyttöön otosta poikkeusoloissa, muissa tilanteissa työ- ja elinkeinoministeriö. Huoltovarmuuskeskukselle annetaan oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta ja virkapuolapoliisilta valvontatehtävien toteuttamiseksi. Yritysten rooli korostuu huoltovarmuuden tilannekuvan muodostamisessa. Huoltovarmuuskriittiset yritykset ja järjestöt ovat keskeisiä tietolähteitä, ja yhteistyö heidän kanssaan on entistä tärkeämpää.

Arvoisa rouva puhemies! Huoltovarmuus ei ole vain varautumista pahimpaan, vaan se on investointi yhteiskunnan toimintakykyyn, kansalaisten turvallisuuteen ja Suomen itenäisyyteen. Hallitus tekee määrätietoista työtä sen eteen, että Suomi kestää kriisit ja nousee niistä vahvempaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

Haluan nostaa erityisesti esille kotimaisen ruoan ja maatalouden kannattavuuden. Meidän tulee pitää huoli siitä, että omasta maasta saadaan kaikki tarvittava ruoka. Huoltovarmuutemme kannalta myös turpeen käyttö tulee nostaa esiin uudelleen tarkasteluun.

Käteinen raha tulee pitää maksuvälineenä, ja tähän myös Suomen Pankki on reagoinut. Tämän vuoksi käteistä tulee olla jokaisella, ja sillä tulee pystyä maksamaan yhä edelleen yhteiskunnassamme.

Kiitän ministeri Puistoa tästä esityksestä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Meillä on aika rajoitettu, ja se aika loppuu kello 18.47, mutta me vielä ehdimme. Ministeri saa tarvittaessa puheenvuoron. — Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Mäenpää.

18.37 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Nyt olemme tärkeimmän asian äärellä, eli puhumme huoltovarmuudesta. Meillä on lähetekeskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta. Huoltovarmuuskeskus muutettaisiin uudistuksen yhteydessä valtion laitoksesta virastoksi. Tämä vastaisi esityksen perustelujen mukaan paremmin muuttuneisiin turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa.

Olin itse perussuomalaisen eduskuntaryhmän edustajana valtioneuvoston joulukuussa 2021 asettamassa parlamentaarisessa seurantaryhmässä tukemassa huoltovarmuusselonteen valmistelua. Aihe on siis lähellä sydäntä, ja uskon, että näillä huoltovarmuusteemoilla olen tänne eduskuntaan tullut valituksi. Huoltovarmuusselonteko erittelee keskeiset linjat huoltovarmuuden kehittämiseksi vuoteen 2030 mennessä ja kuvaa huoltovarmuuden muuttunutta toimintaympäristöä. Selonteko on luonnollisesti omalta osaltaan vaikuttanut tämänkin nyt käsittelyssä olevan lain valmisteluun. Lisäksi tässä muutamia kuukausia sitten olen tehnyt myös lakialoitteen sähköön ja polttoaineiden huoltovarmuusmaksun kasvatamiseksi, koska Huoltovarmuuskeskus on mielestäni kärsinyt tällä hetkellä, voisiko sanoa, rahapulasta. Nämä maksut ovat jääneet hieman jälkeen siihen tarpeeseen nähden.

Arvoisa puhemies! Nyt kun kerta huoltovarmuudesta puhutaan oikein näin eduskunnan täysistuntosalissa, niin tuonpa esiin erään eduskunnan huoltovarmuuteen liittyvän asian, kun sitä Ilta-Sanomissakin on vastikään käsitelty. Noin kuukausi sitten lähetin eduskunnan hallintojohtajalle Pertti Rauhiolle kirjeen: ”Arvoisa vastaanottaja, arvoisa kansliatöimikunta! Eduskunnassa tulee olla käteismaksumahdollisuus.” Elokuun lopulla eduskunnan ruokalassa minulle kerrottiin, että minä en voi enää maksaa omia ruokiani täällä käteisellä, koska olen aina sen laskun maksanut käteisellä. Nyt se on poissa, ja minä en ymmärrä tätä ollenkaan. Tämä talo, jos joku, on se, missä viimeiseen asti pitäisi olla oikeus maksaa käteisellä. Tämä on minun mielestäni ihan älyvapaata. Meidän tulisi näyttää esimerkiksi kaikille muille palveluntuottajille, kauppoille, että meillä käteinen raha pysyy käypänä maksuvälineenä. Minä olen tästä tehnyt lakialoitteen jo aikaisemmin. Silloin kun minä luin täällä sen lakialoitteen siitä, että raha pysyisi käypänä maksuvälineenä, niin sille vähän naureskeltiin, mutta ei mennyt kuin viikko, niin Suomen Pankki teki ihan samanlaisen lakialoitteen. Lisäksi tästä on Euroopan unioni lausunut, että käteinen pitää säilyttää käypänä maksuvälineenä. Tämä on ihan uskomatonta, että täällä talossa ei ymmärretä sitä, miten me esimerkkinä toimimme. luntuottajille, kauppoille, että meillä käteinen raha pysyy käypänä maksuvälineenä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

Sitten toinen asia. Siinä äskeisessä puheenvuorossa edustaja jo toi esiin... En malta olla sanomatta, vaikka tämä nyt ei suoranaisesti tähän lakiesitykseen kuulu, mutta siis olen erittäin huolissani Suomessa turpeesta, siitä, miten sitä täällä salissa käsitellään. Täällä on ministeriöitä ja ministereitä, jotka ymmärtävät tietyn sektorin turpeen käytöstä, maa- ja metsätalousministerille kuuluu lähinnä kuiviketurpe, sitten ministeri Puistolle varmasti kuuluu huoltovarmuuden kautta tämä energiaturpe, sitten meillä olisi valtava vientituote. Markkinat ovat äärimmäisen vahvat, ja se olisi Euroopan unionin huoltovarmuuden kannalta erittäin tärkeää, että me pystyisimme toimittamaan Eurooppaan kasvuturvetta. Tämä on semmoinen asia, että koko salin tulisi saada kokonaiskäsitys siitä, että näistä toistensa tuotannolle alisteisista turvelajikkeista saataisiin ymmärrys edustajille siitä, että me tarvitaan näitä kaikkia. Meidän vientimme kasvaisi, samalla antibioottiresistenssiä turvattaisiin tällä kotimaisella kuiviketurpeella, ja samalla voitaisiin varastoida energiaturvetta ja yhä käyttää sitä. Suomeen tuodaan öljyä laivalla jostakin kaukaa. Yksi rekka-autollinen öljyä voidaan korvata kahdella rekka-autolla kotimaista turvetta. Nyt sitä tällä hetkellä korvataan puulla, jota taas menee neljä rekka-autollista tähän samaan energiamäärään, ja samalla tämä heikentää meidän metsäteollisuuden ja paperiteollisuuden kilpailukykyä markkinoilla. Tämä on monimutkainen asia. Minä toivon, että tämä minun keskustelualoitteeni, jonka olen tästä turpeen merkityksestä jättänyt, etenee tänne saliin. Arvostan ministeriä, että olette todella paneutunut näihin huoltovarmuusasioihin. Tämä on todella tärkeä ja merkityksellinen asia. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

18.44 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tämä on tervetullut uudistus Huoltovarmuuskeskuksen vahvistamiseksi ja toiminnan turvaamiseksi tulevaisuudessa. Täällä olemme kuulleet hyviä puheenvuoroja tässä keskustelun aikana huoltovarmuuden merkittävyyden korostamisesta näinä aikoina, ja monet sellaiset asiat, jotka vielä hetki sitten, voi olla, koettiin ei niin tärkeiksi tai joista ajateltiin, että kyllä me pärjäämme ilman niitäkin, ovat nyt alleviivaten tulleet aivan uudella tavalla esille. Täällä ovat lukuisat edustajat pitäneet esillä meidän omaa energiansaantia, energiahuoltovarmuutta, ruokaturvaa, siihen liittyviä huoltovarmuuskysymyksiä ja näin poispäin.

Itse ajattelin, että haluaisin tänään vielä nostaa esille nyt tässä ihan viime aikoina aika laajasti otsikoissa olleen korona-ajan, jolloin Huoltovarmuuskeskus toimi tietyllä tavalla. Kyse oli siis näistä maskikaupoista, joissa HVK:n, Huoltovarmuuskeskuksen, johtaja sai aika yllättäen potkut, ja sen jälkeen siellä muuta johtoa uudelleen järjesteltiin. Tänään olemme puhuneet, että Huoltovarmuuskeskuksen rahat ovat vähissä, ja nyt tuore tieto kertoo, että Huoltovarmuuskeskus maksaa nyt jättikorvauksia laittomasta irtisanomisesta. Kun tämän asian aikana olin myös itse eduskunnassa, niin muistan, että ei HVK kyllä pystynyt täysin asiantuntijatoimielimenä toimimaan niissä tilanteissa. Kun katsoin muutamia uutisia tässä vielä siltä ajalta, niin tuotiin hyvin selvästi esille, että Huoltovarmuuskeskuksen kohdistui myös poliittista painetta. Yleisradio esimerkiksi 6.11.2021 uutisoi aika laajasti analyysissä, jonka on kirjoittanut toimittaja Pirjo Auvinen otsikolla ”Pääministeri antoi pikapotkut huoltovarmuusjohtajalle, joka ei syyttäjien mielestä toiminut laittomasti”. Tässä kuvataan sitten tätä ketjua laajemminkin, missä on toimitusjohtaja, ja tuodaan esille, että syynä oli pääministeri Sanna Marinin ilmoitus, että tämä toimitusjohtaja ei nauti hä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

nen luottamustaan. Kaksi muuta kaupoissa mukana ollutta johtajaa irtisanottiin toukokuussa, kirjoitetaan tuossa vuonna 21 julkaistussa jutussa.

Jäin itse miettimään, mikä on ollut sitten vastuuministerin rooli tässä kysymyksessä. Sitä on vähän julkisuudessa nyt tämän korvauskysymyksenkin ympärillä tuotu. Jos oikein muistan, niin Huoltovarmuuskeskus kuului edellisessä, pääministeri Sanna Marinin hallituksessa työministeri Haataisen vastuulle, mutta tuntui, että siellä Huoltovarmuuskeskuksen rooterilla kyllä häärsivät muutamat muutkin demariministerit, ja taisi olla vasemmalta tuleva ministeri aika aktiivisesti. Kysyisin nyt asiasta vastaavalta ministeri Puistolta: onko tulevaisuudessa varmistettu se, että Huoltovarmuuskeskus voi toimia ilman poliittista ohjausta, painostusta, painetta tällaisissa kriisitilanteissa? Ei varmasti ole sen kokonaisuuden hoitamisen kannalta järkevää, että siellä yksi sohi vasemmalta ja toinen oikealta, vaan annetaan näiden virkahenkilöiden ammattiosaamisensa kautta tehdä niitä ratkaisuja. No, joku varmasti kysyy, että tehtiinhän siellä erikoisia kauppvoja. Kyllä, näin varmasti tehtiin siinä ajassa, mutta kun esimerkiksi tuon Pirjo Auvisen tekemän artikkelin lukee, niin niihinhan olisi pitänyt tuki puuttua, mutta aivan toisella tavalla kuin tällaisilla pikapotkuilla kesken syvimmän koronaviruksen.

Mutta oikeastaan minun kysymykseni ministeri Puistolle liittyy siihen, millä tavalla varmistetaan jatkossa Huoltovarmuuskeskukseen itsenäinen toiminta niin, että päätökset nojaavat ei poliittisiin päätöksiin, ei poliittiseen painostukseen vaan siihen, että ne tehdään sillä hetkellä parhaan asiantuntemuksen ja tietämyksen varassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt sitten ministerille vastauspuheenvuoro. — Riittääkö viisi minuuttia? [Sakari Puisto: Riittää oikein hyvin!]

18.49 Elinkeinoministeri Sakari Puisto: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Suomen huoltovarmuusmalli on maailmassa, voisin sanoa, aika ainutlaatuinen. Se on ollut pitkään toiminnassa ja hyvin toiminut, ja se perustuu läheiseen yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa. On tärkeätä, että me pitäydytään tämänkaltaisessa mallissa, mikä perustuu laajoille hartioille ja missä myös yksityinen sektori on vahvasti mukana. Tämä malli herättää näinä aikoina myös paljon kiinnostusta, ja muut maat ovat alkaneet tekemään uudessa turvallisuusympäristössä varautumista aivan toisella tavalla kuin aikaisemmin. Me ollaan tehty sitä pitkään, ja näkisin, että tämä lakiehdotus, kuten monet edustajat ovat puhuneetkin, lujittaa näitä perusteita entisestäänkin.

Taloudelliset näkökulmat ovat hyvin relevantteja, ja tässä tosiaan rahoitus muodostuisi viraston talousarviorahoituksesta sekä sitten Huoltovarmuusrahastoon tuloutettavasta huoltovarmuusmaksusta. Riittävä rahoitus, sen laajuus ja taso, joka tulee toisessa esityksessä, on hyvin tärkeitä. Tässä esityksessä myös kiinnitetään huomiota lainanottovaltuuteen, jota korotetaan nykyisestä 200 miljoonasta 600 miljoonaan euroon, mikä on tarpeen.

Kun virastorakenne tulee, niin talousarviosta nimenomaan katsottaisiin nämä virastotoimintakulut ja sitten huoltovarmuusmaksusta nämä erilaiset materiaalivarautumiset ja muut — hyvin relevantti näkökohta. Virastorakenne pureutuu myös tähän vastuukysymykseen, eli se, että viraston pääjohtaja toimii virkavastuulla, selkeyttää tätä asetelmaa minun mielestäni hyvin oleellisesti.

Olen sinänsä samoilla linjoilla, mitä edustajat Strandman ja Mäenpää nostivat ansiokkaasti esiin käteisen asemasta maksuvälineenä, ruokaturvasta ja turpeen merkityksestä. Näkisin, että ne olivat hyviä puheenvuoroja. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.